

березень 2010 № 3 (20)

Агроексперт

практичний посібник аграрія

передплатний
індекс 37150

Прийшла весна —
засукай рукава

стор. 34-37

Рослинництво

Ярий ріпак:
невикористані резерви

стор. 48-50

Свинарство

Успішне запліднення
свиноматок

стор. 60-63

Велика рогата худоба

Кульгава корова — через
незбалансовану годівлю?!

стор. 78-80

Правові аспекти

Страхування
аграрних ризиків

Марія Ярошка, журналіст (Україна – Німеччина)

ЯК ЗАПОБІГТИ КОКЦИДІОЗУ

Збудник кокцидіозу – *Isospora suis* – є однією з найчастіших причин захворювань шлунково-кишкового тракту підсисних поросят. Головною клінічною ознакою кокцидіозу є гостре запалення кишечника та специфічні проноси.

Умови розмноження збудника

З моменту заковтування ооцисти зі збудниками до виділення з фекаліями нової ооцисти проходить близько 5 діб. Виділена ооциста лише тоді може й далі інфікувати поросят, якщо пройде стадію дозрівання у навколишньому середовищі. Там найважливішою умовою її дозрівання є постійна температура від +30 до 37 °С. Отже, за недостатньої гігієни тваринницьких приміщень у гніздах можуть формуватися джерела постійної наявності й дозрівання ооцист кокцидій.

Клінічна картина

Клінічні прояви кокцидіозу частіше за все можна спостерігати у поросят віком 7–14 днів. З'являються розлади травлення, пастоподібні, а потім водянисті, від білого до коричневого кольору проноси, іноді з домішками крові. У поросят помітне часткове пригнічення, значне виснаження і зневоднення. Підвищення загальної температури при цьому не помітно, апетит залишається. Хвороба може перебігати у дві стадії, між якими на короткий період – близько 2–3 діб – загальний стан покращується. Після одужання поросята тривалий час відстають у рості та розвитку порівняно зі здоровими тваринами того самого віку. Захворювання на кокцидіоз спричиняє значні коливання ваги поросят у гнізді. У разі виникнення кокцидіоз уражує до 50–70% поголів'я. Без нашарування вторинної мікрофлори та розвитку додаткових захворювань поросята швидко видужують, але за поганих гігієнічних умов і виникнення інших хвороб смертність може сягати 25%. У поросят, стар-

Хвороботворна дія кокцидій

Цикл розвитку кокцидіозу починається у підсисних поросят із занесення ооцист кокцидій – попередніх стадій розвитку збудника – до організму із гноем та брудом ще в родильному відділенні. Після зараження ооцисти потрапляють до тонкого кишечника. Там з них виходять власне збудники – спорозоїди, які одразу ж проникають до клітин слизової оболонки ворсинок тонкого кишечника і починають розмножуватися. Після завершення їх розвитку поверхневий шар епітелію ворсинок руйнується, саме в цьому полягає хвороботворна дія кокцидій. Крізь пошкоджені ділянки слизової оболонки, яка вже не спроможна виконувати свою захисну функцію, до організму легко проникають збудники інших хвороб і сапрофітна мікрофлора кишечника.

Найбільше від кокцидіозу страждають підсисні поросята віком від одного до трьох тижнів. У свиней інших вікових груп кокцидіози бувають лише як виняток. Захворювання спостерігаються протягом усього року, особливо на підприємствах із великим поголів'ям свиней та інтенсивною технологією утримання. Як від відлучених поросят, так і від дорослих свиней можна виділити й інші види кокцидій, які проте лише в окремих випадках зумовлюють проноси та розлади шлунку, але часто слугують фактором зниження продуктивності.

Свиноводи Данії відзначають, що внаслідок кокцидіозу:

- збільшується падіж, але незначно;
- щоденні прирости знижуються на 15%;
- різниця під час відлучення становить 500 г.

ших за три тижні, слизова кишечника відновлюється швидше, тож кокцидії в них зазвичай не призводять до тяжких захворювань. Лише в разі проникнення та розмноження збудників у лімфатичних вузлах кишечника, печінці та селезінці свині старшого віку також можуть потерпати від важкого перебігу кокцидіозу.

Діагностика

На ранніх стадіях хвороби для діагностики доцільно використовувати гістологічні препарати тонкого кишечника, із сьомого дня життя поросят можна застосовувати паразитологічне дослідження калу із виділенням збудника. Для цього доцільно брати індивідуальні проби фекалій від окремих поросят (від 3 до 5 проб на гніздо з не менш як десяти гнізд), які вже кілька днів страждають від типових проносів, а також здорових на вигляд. Існує низка хвороб, які за своїми клінічними ознаками схожі з кокцидіозом, їх можна сплутати під час встановлення діагнозу. Серед них відомо ротавірусну та коронавірусну інфекції, захворювання, спричинені патогенними типами *Coli*-бактерій, сальмонел та клостридій. Подібні клінічні ознаки можна спостерігати й у разі важкої глистяної інвазії.

Гістологічні дослідження

Під час проведення гістологічного дослідження клітин слизової оболонки ворсинок тонкого кишечника помічають руйнування клітин на кінчику ворсинки, її вкорочення і потовщення, а також наявність в інших епітеліальних клітинах збудників кокцидій на різних стадіях розвитку. Укорочення й часткова атрофія ворсинок тонкого відділу кишечника зумовлюють зменшення їх усмоктувальної поверхні, що спостерігається й у відлучених поросят, які переохворіли, й, у свою чергу, є причиною погіршення травлення, і всмоктування поживних речовин. У разі встановлення діагнозу кокцидіоз зважають на клінічні прояви хвороби, результати гістологічного та паразитологічного досліджень, а також невідале застосування антибіотиків.

Фекалії специфічного кольору

Лікування

Для лікування кокцидіозу застосовують деякі препарати групи кокцидіостатиків і сульфаніламідні препарати. Наприклад, хімкокцид, фармкокцид, сульфадимезин, фуразолідон, осарсол, ніфулін тощо. Проте їх позитивна дія точно не підтверджена. Позитивних результатів можна досягти, обробивши поросят препаратом Байкокс 5% (Ваусох®, Bayer). Дія препарату спрямована на знищення всіх внутрішньоклітинних стадій розвитку збудника з додатковою стимуляцією природного імунітету. За результатами досліджень, для успішного подолання кокцидіозу достатньо одноразової оральної даванки цього препарату поросяткам віком 3–5 днів у розрахунку 1 мл на 2,5 кг живої ваги.

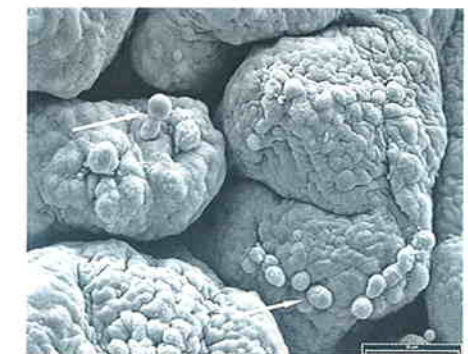
Джерело збудника

Отримання поросятами пасивного імунітету з молозивом свиноматки вважають малоімовірним, а тварини, які переохворіли, стають несприйнятливими до кокцидій на все життя. У підсвинків старше за чотири тижні рідко спостерігається масивне розмноження паразитів і розвиток явних симптомів захворювання, що є головною ознакою вікової обмеженої несприйнятливості. Джерелом збудника є хворі поросята, які з фекаліями виділяють ооцисти у навколишнє середовище. Виділені збудники становлять небезпеку як для інших здорових поросят у гнізді, так і для подальших опоросів, що проходять у зараженій бухті.

Профілактичні заходи

Для вирішення проблеми кокцидіозу найважливішою є про-

філактика захворювання. Головним способом подолання інфекції та недопущення її подальшого поширення є ґрунтовне очищення відділень для опоросу перед введенням нової групи свиноматок, а також очищення та прибирання гною під час утримання. Варто зауважити, що розрив ланцюга передачі збудника стає можливим лише за умови дотримання у господарстві принципу «порожньо – зайнято». У разі утримання свиноматок на щільній підлозі менше накопичується гною в бухті, його легко прибирати. Таким чином, порівняно із системою утримання на щільній підлозі з підстилкою, щільна підлога запобігає формуванню джерела збудника інфекції у гнізді. Важливо пам'ятати й про гігієну напування та годівлі, якість кормів, а також розміщувати годівниці, якими поросят привчають до корму, подалі від забруднених гноем ділянок бухти і регулярно їх очищати.

Зміни в ШКТ поросят

Ефективною профілактикою є ретельне прибирання, застосування дезінфікуювальних засобів, що діють проти кокцидій (наприклад, крезолвмісних, Neopredisan®), та відповідна гігієна обладнання і персоналу. Ооцисти збудника дуже стійкі у навколишньому середовищі, й навіть препарати, що містять крезол, діють лише за тривалої експозиції і навіть не обов'язково. Тому рекомендовано застосовувати для знезараження спор такі препарати, як Веркон, хоча поки що з огляду на дорожнечу їх використовують лише для обробки рук персоналу й цінного інвентарю.